

ABD ÜSLERİNİ KAPATMIŞTIK

Aydınlık Dergisi, 28 Mayıs 2006

Yıldırım Koç

Türkiye Cumhuriyeti, Soğuk Savaş'ın sürdüğü ve ABD emperyalizminin dünya ölçeğinde en saldırgan olduğu bir dönemde ülkemizdeki 21 ABD üs ve tesisini kapatmaya ve buraları Türk Silahlı Kuvvetleri'nin tam denetim ve gözetimine sokmaya cesaret etmişti. ABD emperyalizminin buna yanıtı, Türkiye'de kardeş kavgasının önce bireysel terör eylemleri, sonra kitlesel katliamlar biçiminde geliştirilmesi olmuştu.

Ecevit'in başbakanlığındaki koalisyon hükümeti 1 Temmuz 1974 tarihinde haşhaş ekimini serbest bıraktı. 20 Temmuz 1974 günü de, Türk Silahlı Kuvvetleri, uluslararası antlaşmalardan kaynaklanan hakları kullanarak, Kıbrıs'a çıktı. ABD, uluslararası düzeyde itibarının sarsıldığı bir dönemde Türkiye'den gelen bu sıradışı ve beklenmedik tavra silah ambargosuyla yanıt verdi. 30 Aralık 1974 tarihinde ambargo kararı alındı. Satışlar 5 Şubat 1975 günü durduruldu. 200 milyon dolarlık bir yardım da askıya alındı.

Ecevit Hükümeti 19 Eylül 1974 tarihinde istifa etmişti. Ara dönemde Sadi İrmak Hükümeti vardı. Milli Savunma Bakanlığı, 9 Şubat 1975 tarihinde, ABD yardımının kesilmesi durumunda ABD üslerinin kapatılacağını açıkladı. 31 Mart 1975 tarihinde kurulan ve Süleyman Demirel'in başbakanlığındaki Birinci Milliyetçi Cephe Hükümeti de aynı tavrı sürdürdü. Türkiye, dışişleri tarihimize onurlu birer sayfa olarak geçecek iki adım attı. Birincisi, Kıbrıs'tan çekilme baskılarının arttığı bir dönemde, 13 Şubat 1975 günü Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kurulmasıdır. İkincisi ise 25 Temmuz 1975 günü ABD ile Türkiye arasındaki askeri işbirliği anlaşmasının tek taraflı olarak feshedilmesidir. 21 Amerikan üssü ve tesisinin faaliyeti durduruldu ve bu tesisler Türk Silahlı Kuvvetleri'nin tam denetim ve gözetimine devredildi.

Hürriyet Gazetesi'nin 26 Temmuz 1975 tarihli sayısının manşeti şöyleydi: ÜSLERE EL KOYDUK. "Hürriyet" imzalı başyazıda da şunlar söyleniyordu:

"Türkiye için artık Amerika yok... Bizim kiralık toprağımız yoktur. Önce ikili anlaşmaların sona erdiğini dünya bilmek zorundadır. Türkiye'deki tatlı Amerikan efsanesi kökünden yıkılmıştır. Amerika artık sevimsiz veya çirkin değil, üstelik hain hale gelmiştir... Kim ne derse desin; artık Türkiye için pek çok şey vardır, fakat Amerika yoktur... Dost Amerika, dünden itibaren yerini hain Amerika'ya terk etmiştir."

Hürriyet'in ilk sayfasında, Ecevit'in şu açıklaması yer alıyordu: "Amerika'nın tutumu Düyun-u Umumiye'den daha kötü."

Hürriyet'in haberine göre, Genelkurmay Başkanlığı ve Dışişleri Bakanlığı temsilcileri, feshedilen anlaşmaların hükümlerini gözden geçirmişler ve Amerikalıların 10 noktada özetlenen ayrıcalıklarını sona erdirmeye kararı almışlardı. Bunlardan onuncusu şöyleydi:

"Üslerdeki dinleme cihazları ve demirperde gerisi ülkelere hitaben yayın yaptığı öne sürülen radyo istasyonlarının çalışmalarına son verilecektir."

27 Temmuz 1975 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin manşeti, "El konulan üslere yalnız Türk bayrağı çekildi; Türk birlikleri, üsler çevresinde tedbir aldı" idi.

27 Temmuz 1975 tarihli Hürriyet Gazetesi'nin ilk sayfasında, Karamürsel Üssü'nde dalgalanan Türk bayrağının resmi yayımlanmıştı ve manşet şöyleydi: "Bütün dünya Türkiye'yi izliyor; Üslerde bayrağımız dalgalanıyor." Hürriyet'in ilk sayfasında "Hürriyet" imzalı başyazının başlığı ise "Türk olmanın gururu içindeyiz" idi. Yazıda şunlar söyleniyordu:

“Geçmişimize bakalım; olmadık anlarda Türk’ün Türk’ten başka dostu yoktur diye harekete geçmiş, büyük kuvvetler karşısında Çanakkale Savaşını, 26 Ağustos Meydan Savaşını kazanmışızdır. Bugün ise dün de dediğimiz gibi bir efsane yıkılmış ve artık Türkiye’nin, bizi başka gözle gören Amerika ile ilişkilerinin bir başka biçimde ele alınması gerektiğini, mevcut hukuki durumun geçerliliğinin kalmadığını açıklamışızdır. İşte Türkiye budur. Türk milleti budur... Tarihimize bakınız. İmparatorluk kurmuş, dünyayı idare etmiş bir toplumun çocukları olarak atalarımıza layık olmanın sorumluluğunu taşıyoruz. Bu ülkeyi idare eden herkes milletin haysiyetine ne derecede düşkün olduğunu çok iyi bilir. Çünkü o da bu toprağın evladıdır... Evet, haysiyetli bir ülkenin çocukları olmanın gururu ile yaşıyoruz.”

26 Mart 1976 tarihinde Türkiye ile ABD arasındaki Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması, iki ülkenin dışişleri bakanları Çağlayangil ve Kissinger tarafından imzalandı. Ancak ABD Kongresi 1977 yılı Ocak ayında bu anlaşmayı onaylamayı reddettiği için, anlaşma yürürlüğe girmedi. 1978-1979 yıllarında Ecevit Hükümeti üsleri yeniden açma konusundaki bu baskılara direndi; ABD üslerinin yeniden açılmasına izin vermedi.

Türkiye’nin haşhaş ve Kıbrıs konularında ABD politikalarına meydan okuması sonrasında, Türkiye’de silahlı eylemler arttı, sağ-sol kavgası tırmandı, bireysel cinayetler yaygınlaşmaya başladı. İran’ın ABD’nin kontrolü dışına çıkması ve Türkiye’nin yeniden büyük önem kazanması sonrasında, bireysel öldürme eylemlerinin yerini kitlesel çatışmalar ve katliamlar almaya başladı. Türkiye, önemi ABD açısından çok artmış olan üsleri açmamakta direndikçe, iç anlaşmazlıklar sanki bir yerden yönetiliyormuş gibi iç savaşa doğru tırmandırılmaya başlandı. Aynı dönemde gazetelerde TÜSİAD’ın Hükümet aleyhindeki ilanları yayınlandı. TÜSİAD’ı başka örgütler de izledi. Piyasadan temel tüketim maddeleri çekildi. Yağ, ampul, sigara, benzin bulunmaz oldu. Bazı dayanıklı tüketim malları bile piyasadan yok oldu.

Tüm bu gelişmelere bağlı olarak, CHP iktidardan düşürüldü; Süleyman Demirel’in başbakanlığındaki azınlık hükümeti kuruldu. ABD ile Türkiye arasında savunma ve işbirliği anlaşması 29 Mart 1980 tarihinde imzalandı. Ancak Başbakan Demirel, bu anlaşmayı Meclis onayından geçirmedeği için anlaşma yürürlüğe girmedi ve ABD, elinden alınmış olan üslerine kavuşamadı.

12 Eylül 1980 sonrasında ise tüm bu sorunlar çözüldü. 18 Kasım 1980 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla Türkiye ile ABD arasında dışişleri bakanları düzeyinde imzalanmış olan bu anlaşma onaylandı ve 1 Şubat 1981 tarihli Resmi Gazete’de de yayımlanarak yürürlüğe girdi. ABD, üslerine kavuştu. Tarihimizdeki onurlu bir sayfa da böylece yırtılıp atıldı.

Devletimiz ve ulusumuz, 1991 yılından beri, ABD emperyalizminin ülkemizdeki işbirlikçilerinin oyunlarını boşa çıkararak, ABD emperyalizmine karşı direnmektedir; dışişleri tarihimize yeni onurlu sayfalar yazılmaktadır. 1991 yılında Körfez Krizi sırasında Genelkurmay Başkanı Necip Torumtay’ın tavrı da, 1 Mart 2003 tezkeresine “hayır” oyu veren milletvekillerinin tutumu da bu onurlu sayfalara büyük katkılarda bulunmuştur. Büyük Ortadoğu Projesi kapsamındaki baskıların yoğunlaştığı günlerde, bu onurlu tavrın sürdürülmesi son derece önemlidir. Yapılması gereken, 1975 yılındaki onurlu tavrımız sonrasında ABD emperyalizminin uyguladığı yöntemleri iyi inceleyerek, benzer yöntemlerin günümüzde uygulanma çabalarına karşı ulusça uyanık olunmasıdır.